

1

Inleiding

1 Inleiding: inwoners over het leven in Zeeland

Aanleiding en vraagstelling

'Hoe tevreden bent u met het leven?' Als we deze vraag in 2021 aan een inwoner van Zeeland stelden dan zal deze anders zijn beantwoord dan enkele jaren geleden. Net als de rest van de wereld werd Zeeland geconfronteerd met een crisis met een ongekende maatschappelijke impact: een ultieme test in veerkracht voor de samenleving. Waar overheid en maatschappelijke organisaties in crisismodus opereerden, benadrukte de coronapandemie het belang van een goede maatschappelijke basis die de algemene kwaliteit van leven bevordert, bestaande uit o.a. toegankelijke zorg voor iedereen, sociale en financiële vangnetten, toegang tot schone natuur en ook het vertrouwen van de bevolking in sociale instituties. De maatschappelijke keuzes staan door corona meer op scherp. Heeft volksgezondheid bijvoorbeeld een hogere prioriteit dan economische groei? En hoeveel aandacht moet er in een crisis gegeven worden aan kwetsbare groepen zodat de sociaaleconomische achterstand die deze groepen vaak al hebben niet nog groter wordt?

In dit onderzoek richten wij ons op de kwaliteit van het leven in Zeeland in de breedste zin van het woord: *hoe is het gesteld met de kwaliteit van leven in Zeeland? Hoe kijken inwoners van Zeeland aan tegen wonen, werken en leven in Zeeland? Welke ontwikkelingen zien we in de tijd? En in hoeverre zien we daarbij verschillen tussen*

generaties, groepen inwoners en regio's? Bij het beantwoorden van deze vragen staat het perspectief van de Zeeuwse inwoner centraal en richten wij ons vooral op de *structurele* sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen in de regio. De uitdaging voor ons, als onderzoekers, was hierbij om de impact van de coronacrisis te (h)erkennen, maar ons voornamelijk te richten op structurele, onderliggende vraagstukken in Zeeland.

Dit onderzoek bouwt voort op een reeks van eerdere onderzoeken die sinds 2009 om de vier jaar is herhaald (voorheen onder de titel: 'Staat van Zeeland'). In de vorige edities (Smit, 2009; Van der Wouw et al., 2013; ZB| Planbureau, 2017) werd telkens een beeld geschetst van de ontwikkelingen rondom het thema leefbaarheid. De onderzoeken toonden het belang van een veilige en leefbare omgeving, goede en bereikbare onderwijs- en zorgvoorzieningen, passende vervoersvoorzieningen, hoogwaardige culturele voorzieningen, en mogelijkheden om te werken en te ondernemen. In de laatste editie werd geconcludeerd dat leefbaarheid in Zeeland nauw samenhangt met economische ontwikkelingen, het gebruik van de fysieke ruimte, en de mogelijkheden die jong en oud hebben om in Zeeland 'hun ding' te doen. Dit alles binnen een regionale context van verstedelijking, een kleiner wordende beroepsbevolking, een toenemend sterfteoverschot en een relatief verouderde woningvoorraad.

Brede welvaart als vertrekpunt

Ten opzichte van de vorige edities vertrekt dit onderzoek 'Leven in Zeeland' nog explicieter vanuit het gedachtegoed van brede welvaart, ofwel de balans tussen de verschillende dimensies van welvaart: economie, sociaal en de fysieke leefomgeving¹. Brede welvaart gaat feitelijk over alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Bovendien gaat het niet alleen over de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', maar ook over de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen 'elders' (buiten de eigen regio) en 'later' (toekomstige generaties) (Evenhuis, Weterings & Thissen, 2020).

Landelijk krijgt het brede-welvaartsdenken een steeds centralere rol in onderzoek. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft een brede welvaartsmonitor ontwikkeld, die wordt gebruikt om de voortgang te monitoren op het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's). Bovendien stellen landelijke en regionale planbureaus het brede-welvaartsdenken steeds meer centraal bij het benaderen van sociaal-maatschappelijke vraagstukken. In beleid wordt brede welvaart als handelingskader gebruikt. Sinds 2018 werken diverse overheden en partijen samen om de brede welvaart in de regio te verbeteren via Regio Deals. In Zeeland gebeurt dat via de Regiodeal Zeeland en de Regiodeal Zeeuws-Vlaanderen.

Het vertrekpunt in ons onderzoek is de regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS (rMBW). Deze monitor geeft een algemene schets van regionale ontwikkelingen op het gebied van werk, wonen, milieu, veiligheid en sociale cohesie. De cijfers in deze monitor geven een globaal beeld over hoe Zeeland ervoor staat in termen van brede welvaart ten opzichte van het verleden, het landelijk gemiddelde en andere regio's. De resultaten van deze monitor hebben wij voor dit onderzoek gecombineerd met kennis over actuele maatschappelijke ontwikkelingen in Zeeland, met als resultaat zeven thema's voor de 'Zeeuwse verdieping'. Met behulp van een grootschalig, Zeeuws bevolkingsonderzoek hebben wij informatie verzameld over de ervaringen, gedragingen en verwachtingen van de Zeeuwse inwoners ten aanzien van deze thema's. Door de uitkomsten van dit bevolkingsonderzoek te structureren, te analyseren en te koppelen aan bestaande kennis bieden wij handvatten voor de Zeeuwse overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties om duurzaam beleid te voeren en daarmee bij te dragen aan een toekomstbestendige regio.

Aanpak van het onderzoek

De gegevens in het onderzoek Leven in Zeeland komen voort uit een bevolkingsonderzoek onder ruim 52 duizend inwoners van Zeeland van 16 jaar en ouder². Alle inwoners van Zeeland hadden daarbij een even grote kans om uitgenodigd te worden voor het onderzoek. Uiteindelijk hebben aan het huidige onderzoek in totaal 12.714 mensen deelgenomen (respons van 24 procent). Het veldwerk vond plaats tussen medio mei en juli 2021.

¹ Gebaseerd op de drie elementen 'People', 'Planet', 'Profit (Prosperity)' van duurzame ontwikkeling, volgens John Elkington (1994).

² Dit onderzoek richt zich op volwassenen in Zeeland. De Zeeuwse Jeugdmonitor, een ander grootschalig onderzoek dat in 2001 is gestart, richt zich op het opvoeden en opgroeien van kinderen en jongeren in de provincie.

In deze rapportage presenteren wij de uitkomsten van het bevolkingsonderzoek op het niveau van de provincie. Bovendien splitsen wij, waar relevant en mogelijk, de resultaten op naar leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en woongemeente. Het onderzoek is zodanig opgezet dat bij voldoende respons in een wijk ook cijfers op wijkniveau worden gepresenteerd.

Leeswijzer

In deze rapportage bekijken wij brede welvaart in Zeeland vanuit verschillende 'vensters'. We starten daarbij met een venster over brede welvaart in Zeeland: wat is brede welvaart? Waarom is brede welvaart belangrijk? En hoe is het gesteld met de brede welvaart in Zeeland? Vervolgens lichten wij in afzonderlijke vensters enkele centrale, Zeeuwse thema's uit, die onderdeel uitmaken van het brede-welvaartsdenken. Door verschillende vensters kijken we naar Zeeland in het hier en nu en richten wij ons op de thema's 'arbeidsmarkt', 'wonen', 'bereikbare voorzieningen', 'samenleven en meedoen' en 'kwetsbaarheid'. Vervolgens laten we inwoners aan het woord over hun (toekomstige) leven in Zeeland, lichten we jongvolwassenen – de toekomstige generatie – uit en behandelen we hun kijk op het leven in Zeeland.

Referenties

Evenhuis, E., Weterings, A. & Thissen, M. (2020, december). *Bevorderen van brede welvaart in de regio; position paper*. Planbureau voor de Leefomgeving. Geraadpleegd op 24 januari 2022, van <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-bevorderen-van-brede-welvaart-in-de-regio-keuzes-voor-beleid-4294.pdf>

Elkington, J. (1994) Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*, 36, 90-100. <http://dx.doi.org/10.2307/41165746>

Smit, A. (2009, december). *Sociale Staat van Zeeland 2009*. SCOOP: Middelburg.

Van der Wouw, D., Somers, N., Van Kooten, P., & Out, N. (2014, juni). *Staat van Zeeland 2013: Zeeland in tijden van crisis*. SCOOP: Middelburg.

ZB| Planbureau. (2018). *Staat van Zeeland 2017*. ZB| Planbureau en Bibliotheek van Zeeland. <https://www.dezb.nl/dam/planbureau/bestanden/staat%20van%20zeeland%202017/staat-van-zeeland-2017.pdf>

